

DEN NORSKE KIRKE
Kirkelig fellestråd i Sarpsborg

Pb 237
1702 SARPSBORG
Tlf: 69116800
Faks: 69116733

Fornyings- administrasjons- og kirke departement
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Sarpsborg 09.09.2010
Vår saksbehandler: J.E.S.
Vår ref.: 10/00064-002
Arkivkode: 501

Høring - Endringer i gravferdslov og kirkelov

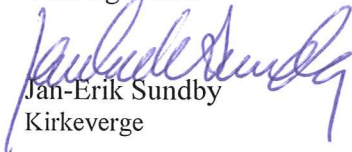
Vi viser til høringsbrev datert 30.06.2010 med deres ref. 201001734.

Kirkelig fellestråd i Sarpsborg behandlet høringsnotatet, "Forslag om endringer i gravferdsloven og kirkeloven" på sitt møte 6 september 2010 og fattet følgende vedtak:

Kirkelig fellestråd i Sarpsborg vedtar framlagte forslag til høringsuttalelse gitt til "Forslag om endringer i gravferdsloven og kirkeloven". Uttalelsen oversendes FAD.

Høringsuttalelsen følger vedlagt.

Vennlig hilsen

Jan-Erik Sundby
Kirkeverge

HØRINGSSVAR til ”Forslag om endring i gravferdsloven og kirkeloven – juni 2010, Fornyings- administrasjons og kirkedepartementet FAD”

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg (KFS) viser til høringsbrev datert 01.07.2010 fra Fornyings- administrasjons og kirkedepartementet (FAD) vedrørende endringer i gravferdslov og kirkelov.

Sarpsborg kommune har om lag 50.000 innbyggere. Gravferdsvirksomheten i Sarpsborg er fordelt på til sammen 14 gravlunder / kirkegårder. To av disse er private. De fleste er knyttet til arealene omkring soknekirkene. Det er to spesielle gravområder tilrettelagt for muslimer på en av våre kirkegårder. Fellesrådet har krematorium som dekker behovet for hele Østfold utenom Halden samt for deler av Follo. Vi har også erfaring med gjennomføring av kremasjon for innbyggere med budistisk og hinduistisk tilhørighet. Krematoriet er tilrettelagt for at pårørende kan være tilstede ved innsetting og kremasjon dersom dette er ønskelig.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg (KFS) sine merknader til noen punkter i høringsnotatet følger nedenfor:

Til omtale i kap 3 i notatet

Norsk gravferdspraksis har gjennom utviklingen av lov, forskrift og regelverk og sentrale retningslinjer blitt ganske ensartet og rasjonell med relativt lite rom for variasjon. I denne utviklingen har flere hensyn begrunnet i kultur og tradisjon blitt tilsidesatt. Som eksempel kan nevnes valg av gravretning på kirkegård samt gravens beliggenhet i forhold til kirkebygget.

Vi opplever i vår tid at kultur og tradisjoner med røtter i nye religioner og trossamfunn gjør seg stadig sterkere gjeldende i samfunnet. I prinsippet er KFS enige i at vi skal ta hensyn til dette i utvikling av vår gravferdspraksis og fellesrådet støtter fullt opp under at disse gruppene skal respekteres. Imidlertid oppfatter vi beskrivelsene av disse gruppernes behov for tilpasninger som overflatisk og lite differensiert.

KFS mener at både sentral og lokal kunnskap som er nødvendig for å vurdere slike begrunnelser, er for dårlig. KFS kan heller ikke se at det er noen god begrunnelse for at andre grupper eller enkeltpersoner (ansvarlige for gravferd) som påberoper seg tilsvarende behov uten begrunnelse i tro ikke skal bli imøtekommet. KFS mener derfor at endret praksis må baseres på klare regler som i dag men gjerne med større rom for valgmuligheter. Mulighetene for variasjon og valgmuligheter må være lik for alle.

KFS mener at de økonomiske konsekvensene av lovendringsforslagene blir bagatellisert i notatet, og vi mener at særlig på sikt vil forslagene ha betydelige økonomiske konsekvenser. Det er nok å peke på følgende eksempler:

- økt arealbehov i forbindelse med spesielt tilrettelagte graver
- andre tilpasninger omkring selve gravferden
- tilpasning av kremasjonsvirksomheten til seremonier
- større behov for kjøling
- mer planleggingsarbeid.

Merknader til noen konkrete lovendringsforslag

Utskifting i lovteksten av ordet kirkegård med gravlund

Det er i dag en gjengs forståelse av forskjellen mellom disse to begrepene. Kirkegård er de gravarealene som ligger omgir en kirke, mens gravlund benyttes som benevnelse på øvrige arealer. Dette er en ordbruk som er logisk, lett forståelig og som vil bli videreført i praktiske sammenhenger. Vi har imidlertid merket oss at det i høringsnotatet er benyttet uttrykket krigskirkegårder om gravsteder som ikke alltid ligger i forbindelse med en kirke og at kirkegård fortsatt tillates i navn og omtale av gravområder.

Dette viser at ordet kirkegård er godt innarbeidet i vårt språk. KFS mener derfor at ved utelukkende å benytte ordet gravlund i lovverket, kan det oppfattes som kirkegårder skal utelukkes i lovtolkningen. Vi foreslår derfor bruk av ord som "gravsted" eller "gravområde" som fellesbetegnelser.

Til kap 4.1. - forslag om endring i § 23, nytt 3. ledd:

Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen innbyr minst en gang i året de tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, til et møte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas.

KFS oppfatter at gravforvalters kontakt med disse gruppene blir ivaretatt i det løpende arbeidet og gjennom den dialogen som etableres med det enkelte trossamfunn eller med ansvarlige for gravferden når spørsmål og problemstillinger kommer til overflaten. Dette handler for KFS om å opptre i samsvar med generell god praksis for denne type virksomhet her i landet. Disse trossamfunnene og enkeltpersonene kan til enhver tid henvende seg til gravferdsforvalteren med forhold som de ønsker vurdert. Videre vil ansvarlige myndighet selvstendig sørge for kommunikasjon på den måten som på hvert enkelt sted er hensiktsmessig.

Dersom en slik utvidelse av § 23 skal gjennomføres, vil KFS påpeke at et konkret pålegg kreve at det er en klarere definisjon av hva som er lokalt aktivt tros- og livssynssamfunn.

Forslag om endring i § 1:

Det foreslås følgende formulering: *"Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion og livssyn."*

FRS ser det som uproblematisk at denne såkalte fanebestemmelsen tas inn i loven. FRS får imidlertid inntrykk av at departementet i notatet har en underforståelse av begrepet "respekt" i retning av at de behov som kommuniseres skal imøtekommes. Vi får inntrykk av at samfunnet gjennom lang tid har begrenset og regulert de mulighetene man har lokalt i forhold til ritualer og gravferdshandlinger. Medlemmer av Den norske kirke har gjennom årene tilpasset seg bestemmelser om fredning, gjenbruk av graver, monumentstørrelse, omramminger på gravsteder og så videre. Departementet har en forventning om at man "i rimelig grad" skal imøtekomme ulike behov og fravike gjeldende praksis når det er ønske om det. KFS oppfatter dette som et press i retning av å svekke den gravkultur som finnes her i landet i dag. KFS kan ikke se at det er mulig å begrense slike tilpasninger til begrunnelse om tilhørighet til spesifikt livssyn. Svært mye av de aktiviteter som skjer omkring en gravferd er kulturelt betinget. Det kan også være ønsker om tilpasninger motivert i enkeltpersoners oppfatninger som ofte lett kan gis en forankring i tro og livsanskuelse. KFS mener at departementet med denne bestemmelsen generelt gir pårørende langt mer makt til å organisere forhold omkring gravferden etter egne ønsker og at man dermed svekker grunnlaget for de ordninger man har i dag.

Det departementet viser til med ”fravik fra gjeldende praksis” har som regel et element av økt kostnad. Som eksempel kan nevnes at langvarige seremonier i forbindelse med gravlegging på kirkegården medfører overtidstillegg og tapt tid i forhold til vedlikeholdsdrift som må settes i bero mens seremonien pågår. Tilpasning til å delta ved kremasjon krever at kremasjonsovnens reserveres og er ledig når innsetting skal finne sted. Dette medfører anslagsvis 50% økt kremasjonskostnad. Langvarige seremonier medfører også at lokaler må reserveres og ikke kan nyttes til flere gravferder samme dag.

Mange av de regler og ordninger vi har i dag har blitt utformet ikke fordi det har vært ønsket av majoriteten men for å løse oppgavene best mulig med knappe eller begrensede ressurser. Så lenge departementet definerer ”respekt” som å fravike gjeldende regleverk og tilpasse seg til ulike ønsker, vil denne bestemmelsen føre til betydelige økte kostnader i enkelttilfelle og det blir ikke mulig å argumentere for å følge den normale løsningen for andre med særskilte ønsker.

Forslag til endring i § 6 – rett til grav:

Ved gravlegging i grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige (minoriteters) behov, dekkes kostnadene av kirkelig fellesråd i hjemkommunen når denne ikke selv har et slikt tilbud.

KFS er positive til at FAD foreslår en ordning hvor hjemkommunen betaler for gravsted i annen kommune for sine egne innbyggere. FAD avgrensar betalingsplikten for hjemkommunen til å gjelde særskilt tilrettelagt grav. FAD påpeker annet sted i notatet at det er muslimer som utgjør det store antallet med slikt behov. KFS er enige med FAD i at det vil være vanskelig for gravferdsforvaltningen å skille mellom ulike begrunnelser. Det er da overraskende at FAD likevel foreslår en ordning som vil kreve en slik vurdering. KFS er usikker på om denne avgrensningen er enkel å håndtere så lenge det ikke er klart definert hva som omfattes av begrepet ”særskilt tilrettelagt grav”.

KFS mener det er uheldig å innføre denne avgrensningen til muslimske samfunn. Muligheten for å søke gravlegging i annen kommune med kostnadsdekning av hjemkommunen bør gjelde alle. Betalingssetningen for dette bør fastsettes på sentralt nivå, for eksempel av KA og/eller KS, og reflektere reelle kostnader.

KFS kan ikke se den logiske begrunnelsen for at kostnadene ved gravlegging i annen kommune skal dekkes av fellesrådet. Det er kommunen som erverver grunn til gravareal og som dekker kostnadene ved utbygging og dermed sitter med det økonomiske ansvaret for gravtilbudet i kommunen. Ordlyden bør derfor være: ”..., dekkes kostnadene av hjemkommunen.”

Forslag til endring av § 5

Seremoni på gravlund

Tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet skal gis anledning til å gjennomføre en seremoni når en ny gravlund tas i bruk. En slik høytidelighet må ikke utformes eller gjennomføres slik at den forhåner eller på en krenkende eller sårende måte viser ringakt for de andre tros- og livssynssamfunnene som gravlegger sine medlemmer på den samme gravlund.

FAD åpner her for at alle tros- og livssynssamfunn som er aktive på stedet skal gis rett til vigsling av kirkegård. Det er vanskelig å se at det reelle aktivitetsnivået kan spesifiseres utover at det finnes personer som påberoper seg å representere vedkommende samfunn. KFS har merket seg at det som følge av dette lovforslaget ikke er anledning til å gjennomføre rituelle handlinger på en kirkegård uten

tillatelse fra kirkelig fellesråd og at alle elementer i ritualer er kjent. Da må dette også gjelde de rituelle handlinger som skjer i annen sammenheng. Det vil si i forbindelse med gravferd. KFS har ellers ingen innvendinger til forslaget om lovregulering av seremonier knyttet til gravarealer. KFS har merket seg at lovverket bare åpner for slike handlinger ved nyanlegg og utvidelser.

Frister for gravferd og kremasjon

§ 10 Kremasjon skal skje i godkjent krematorium og senest 14 dager etter dødsfallet.

§12 Dersom avdøde ikke er blitt kremert, skal gravleggingen skje senest 14 dager etter dødsfallet.

KFS er positive til å endre den såkalte 8-dagers regelen til 14 dager. Årsaken til at fristen for gravlegging noen ganger overskrides i dag, er i første rekke pårørendes behov for å finne tidspunkt hvor flest mulig kan delta ved gravferden. I noen tilfelle skyldes det manglende kapasitet fra kirkens eller gravforvalters side. I praksis vil en forlengelse fra 8 til 14 dager medføre at de aller fleste kistegravferder kan gjennomføres innen fristen.

For pårørende er behovet for å benytte seg av gjeldende frist like stort enten det skal være kistebegravelse eller kremasjon. I de tilfelle det velges kremasjon og gjeldende frist utnyttes, er det av praktiske grunner ikke mulig å gjennomføre kremasjonshandlingen innen fristen. Frist for kremasjon bør derfor fjernes og det bør i stedet være fastsatt frist for gjennomføring av gravferdseremoni (bisettelse).

Endring i § 10

Kremasjon kan skje med mindre det er kjent at det var i strid avdødes ønske.

KFS er positive til en likestilling og likebehandling av kremasjon og gravlegging som gravferdsform. Vårt forslag vedrørende gravferdsfrist er også ment å bidra til en slik likestilling. Vi oppfatter derimot FADs forslag om en forenkling av § 10 kun delvis bidrar til en ønsket lik behandling. I stedet for spesielt å hjemle avdødes ønske vedrørende kremasjon bør dette gjelde i forhold til gravferdsform generelt. Det kan i denne forbindelse som eksempel vises til at kistegravlegging normalt ikke vil være ønsket for budister og hinduister og at loven heller burde innholde en formulering om at avdødes uttrykte ønsker om gravferdsform skal respekteres.

Endring av meldingsrutiner

KFS støtter forslagene om endringer i meldingsrutiner. Fellesrådet har også merket seg planene om endringer i rutine knyttet til tingrettens oppgaver knyttet til melding om dødsfall. KFS har ansvar for om lag 1100 kremasjoner. I forbindelse med hver eneste kremasjon, sendes det melding til politimyndigheten i samsvar med § 10 i gravferdsloven. Ved vårt krematorium har vi aldri opplevd at dette har resultert i stans av kremasjon. Vi går ut i fra at de tilfelle politiet ønsker å holde liket tilbake av hensyn til eventuell etterforskning, vil dette skje på grunnlag av varsel fra attestskrivende lege eller annen person. Ordningen med å melde dødsfall til politiet bør avsluttes da vurdering av tilbakeholdelse av den avdøde vil skje på grunnlag av annen informasjon enn krematoriets henvendelse.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg, 6 september 2010.